

HANS BOL: EMBLEMATA EVANGELICA

Koning Boudewijnstichting koopt uniek album

Marokijnleren band met het wapen van George Spencer Churchill (1766-1840)

Titelpagina van *Emblemata evangelica ad XII signa coelestia*

UITZONDERLIJK Vorig jaar kon de Koning Boudewijnstichting, op een veiling bij Christie's London, het uitzonderlijk album *Emblemata evangelica ad XII signa coelestia* op de kop tikken. Het marokijnleren gebonden album bevat 13 originele ontwerptekeningen en de daarbij horende gravures van Hans Bol (1534-1593). Het wordt nu bestudeerd in het Prentenkabinet van de Koninklijke Bibliotheek, waar het werk gedeponeerd is. In de herfst komt er een tentoonstelling van het album, naast voortekeningen en prenten van of naar tijdgenoten als Bruegel, Van Heemskerck, De Vos, Van Diepenbeeck, Van Orley, en moderneren als Ensor, Evenepoel en Masereel. Uitzonderlijk, zo goed als uniek, is dat men de volledige reeks voorbereidende tekeningen van Hans Bol in dit album heeft gekleefd naast de afdrukken, gegraveerd door Hans Collaert (1560-1618) en in Antwerpen uitgegeven in 1585 door Jan Sadeler. De tekeningen meten 14,3 x 21 cm. De prenten hebben nagenoeg dezelfde afmetingen. Zoals steeds bij voortekeningen is de compositie spiegelbeeldig ten opzichte van het resultaat in prent.

Het album is omstreeks 1800 samengesteld, toen George Spencer Churchill (1766-1840), markies van Blandford en later Hertog van Marlborough – en verzamelaar – al die bladen in zijn bezit kreeg. De prenten zijn niet echt zeldzaam. Het Prentenkabinet, dat zeer rijk is aan grafiek uit de zes-

De maand januari: de droom van Jozef en de vlucht naar Egypte zijn samen ingepast in een landschap onder het teken van de Waterman, links de originele ontwerptekening van Hans Bol, rechts de gravure door Adriaen Collaert

tiende eeuw, bezat die reeks al. Maar de serie tekeningen was volledig onbekend gebleven. Wat opvalt is de zorg waarmee de tekeningen uitgevoerd zijn, in pen en bruine inkt, met sporen van een voorbereiding in zwart krijt, en bruin gewassen. Het is veel meer dan een eenvoudig ontwerp voor een graveur. In de tweede helft van de zestiende eeuw begon men ook tekeningen te verzamelen. Hans Bol speelde daar blijkbaar op in.

NIETS IS TOEVAL Het album verenigt een paar prominente families – of noem het dynastieën – uit de tijd toen Antwerpen een wereldcentrum van kunst en grafiek was. Hans Bol was afkomstig uit Mechelen, werkte in Antwerpen en daarna in Amsterdam. Men vindt zijn verwanten – tenminste de kunstenaars – in Haarlem, Delft, London en Heidelberg. De Sadelers, kunstenaars en kunsthandelaars, werkten in Antwerpen, verschillende steden in Duitsland en Italië en ook aan het hof van de keizer in Praag. Adriaen Collaert werkte in Antwerpen voor Philip Galle en bij Plantin-Moretus, en trad zelf als drukker op. Hij verbleef een paar jaar in Italië.

Augustus en het teken van de Maagd zijn geassocieerd met het plukken van de aren op de sabbatdag, boven de originele ontwerptekening van Hans Bol, onderaan de gravure door Adriaen Collaert

November en het teken van de Boogschutter worden in verband gebracht met de parabel van het koninklijk bruiloftsmaal, boven de originele ontwerp-tekening van Hans Bol, onder de gravure door Adriaen Collaert

De reeks *Emblemata evangelica* (zinnebeeldige voorstellingen uit het evangelie) werd niet ontworpen zonder aan het publiek te denken. Niets is toeval. Allerlei populaire motieven spelen mee: de seizoenen, het werk en de jacht op het land, de dierenriem, bijbelse taferelen (die toen zeer herkenbaar waren), verschillende landschappen. De combinatie van dat alles kon het publiek van de serie alleen maar groter maken. Men kon de platen zowel als reeks, als per exemplaar kopen. Die Antwerpse productie vond kopers in het Habsburgse Rijk (Zuid-Amerika inbegrepen), Engeland maar ook Frankrijk. Men kan het werk van Hans Bol plaatsen in de traditie van het werk van Pieter Bruegel – een generatie eerder – voor de firma ‘De vier winden’ van Hieronymus Cock. Van de spanningen en conflicten die in dat werk schering en inslag zijn, blijft bij Hans Bol vrijwel niets over. De conflicten blijven niet duren en de drukpersen moeten draaien. En goede kunstenaars weten daar hun eigen draai aan te geven. Zoals hier. Op 15 oktober 2015 opent in de Koninklijke Bibliotheek de tentoonstelling met de originele tekeningen van Hans Bol.

JOOST DE GEEST

Musea Maaseik

EEN BETROUWBARE WETENSCHAPPELIJKE PARTNER

Musea Maaseik
 Markt 45, 3680 Maaseik
 Tel. +32 (0)89 56 68 90
 E-mail: musea@maaseik.be
www.museamaaseik.be

MJN ERF GOED
CC MAASMECHELEN

Wetenschappelijke ondersteuning door Musea Maaseik

Cultuurcentrum Maasmechelen
 Koninginnelaan 42,
 3630 Maasmechelen
 Tel. +32 (0)89 76 97 97
info@ccmaasmechelen.be
www.ccmaasmechelen.be

Deze advertentie is mogelijk gemaakt door stad Maaseik en AGBI Maaseik